

Til: Universitetsstyret
Fra: Universitetsdirektøren

Sakstype: Diskusjonssak
Møtesaksnr: D-sak 7-2023
Møtenr: 7/2023
Møtedato: 5. desember 2023
Notatdato: 28. november 2023
Arkivsaksnr:
Saksbehandler: Seniorrådgiver Bente Hennie Strandh

Rapport fra arbeidsgruppen for Bærekrafthuset

Bakgrunn

Forslag om å etablere Bærekrafthuset er forankret i Strategi 2030, Helhetlig klima- og miljøstrategi fra 2022 og UiOs tiltaksplan for klima- miljø og bærekraft. Utarbeidelsen av et *satsningsforslag knyttet til bærekraft på Nedre Blindern* er nedfelt som et delmål i tiltaksplanen.

1.februar 2023 ble det opprettet en arbeidsgruppe ledet av viserektor Mette Halskov Hansen. Gruppens mandat var å utarbeide en anbefaling for konkret utvikling av Bærekrafthuset samt å ta initiativ til faglige aktiviteter i innledende faser. (Se vedlagte mandat og gruppesammensetning.)

På bakgrunn av dette leverte arbeidsgruppen sin «Rapport fra arbeidsgruppen for Bærekrafthuset» 9. november 2023.

Vedlagte fremleggsnotat redegjør for innhold i rapporten og prosess for videre arbeid.

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Johannes Falk Paulsen
assisterende universitetsdirektør

Vedlegg: Fremleggsnotat med vedlegg

Fremleggsnotat

Fra: Universitetsdirektøren
Til: Universitetsstyret

Møtesaksnr: D-sak 7-2023
Møtedato: 5. desember 2023
Notatdato: 28.11.2023
Arkivsaksnr:

Saksbehandler: B.H. Strandh

Rapport fra arbeidsgruppen for Bærekrafthuset

Rapporten fra arbeidsgruppen gjør flere vurderinger. UiO er i en unik posisjon for å bygge et tverrfaglig kraftsenter for kunnskap om bærekraft og omstilling. Vi har en stor faglig bredde og et høyt internasjonalt nivå på forskningen innen klima, miljø og bærekraft.

Gruppen foreslår at UiO etablerer Bærekrafthuset som skal være en katalysator som styrker samspillet mellom forskere og studenter på tvers av fag, og i samarbeid med andre aktører i samfunnet. Det skal bli en arena for å utvikle innovativ undervisning og løsningsorientert samfunnsdialog om sentrale bærekrafttemaer – som tap av naturmangfold, klimaendringer og energiomstilling, samt betydningen av kjønn, mangfold, helse og inkludering for en rettferdig omstilling.

Arbeidsgruppen foreslår at Senter for utvikling og miljø (SUM) og Senter for tverrfaglig kjønnsforskning (STK) inngår i Bærekrafthuset sammen med UiOs tre tverrfaglige satsninger UiO: Demokrati, UiO: Livsvitenskap og UiO: Energi og miljø.

All forskning ved SUM er direkte relevant for Bærekrafthuset og STKs internasjonalt orienterte tverrfaglige forskning har stor relevans for kjønn og bærekraft.

Felles for de tre tverrfaglige satsningene er at de finansierer ulike tverrfaglige forskningsprosjekter som er relevante for bærekraft i bred forstand. Arbeidsgruppens fremlegg vurderer ikke de faglige innretningene og organisering og styring av de tre tverrfaglige satsningene. Universitetsledelsen vil understreke at satsningene er midlertidige og inngår som en vesentlig del av rektoratets handlingsrom. Når de inngår i Bærekrafthuset bør rektoratets og universitetsstyrets innflytelse på satsningenes tema, styring og ressurser fortsatt opprettholdes.

Arbeidsgruppen mener at en samlokalisering av de tre satsingene og SUM og STK vil være et svært godt utgangspunkt for å gjøre Bærekrafthuset til et omdreiningspunkt for tverrfaglig forskning, utdanning og innovasjon relatert til bærekraft, og styrke samspillet mellom forskere og studenter på tvers av fag, og i samarbeid med andre aktører i samfunnet.

Farmasibygget på 7200 km gir oss muligheten (uten å bygge nytt) til å etablere en tverrfaglig arena dedikert til noen av de største utfordringene verden står overfor etter at Institutt for farmasi har flyttet til Livsvitenskapsbygget.

Arbeidsgruppen anbefaler at:

- Det etableres et Bærekrafthus som skal være en katalysator som styrker samspillet mellom forskere og studenter på tvers av fag, og i samarbeid med andre aktører i samfunnet. Det skal bli en arena for å utvikle innovativ undervisning og løsningsorientert samfunnsdialog om sentrale bærekrafttemaer
- Universitetsstyret oppretter Bærekrafthuset som en ny enhet og lar ansatte ved SUM, STK og de tre tverrfaglige satsingene inngå som del av den nye enheten.
- Farmasibygget øremerkes til Bærekrafthuset. Bygget pusses opp og driftes så det i seg selv blir et eksempel på bærekraftig bruk.
- Tidlig i prosessen, og i god tid før utflyttingen av Farmasøytisk institutt, sikres de aktuelle ansatte og miljøene medvirkning og deltakelse i planleggingen.
- Enheten Bærekrafthuset opprettes i 2025 med egen ledelse og administrasjon. Innflytting i bygget skjer så snart det er mulig.
- Det utarbeides en prosessplan som inneholder en detaljert tidslinje, samt en plan for å involvere de ansatte og fagforeningene.

Videre prosess

Når det gjelder spørsmålet om å øremerke Farmasibygget til Bærekrafthuset, så vil det gjennomføres et utredningsarbeid knyttet til kostnader ved en rehabilitering. Det vil legges frem en sak på styremøte i juni som vil omhandle en utredning av behovet for rehabilitering og kostnader i den forbindelse. Det vil tas hensyn til at disse kostnadene eventuelt kan inngå i saken om fordeling 2025. Det vises også til saken om investeringsplan på dagens styremøte for et foreløpig estimat av kostnader.

Etter at styret har diskutert rapporten i inneværende møte, legges det opp til en ny behandling i styret 12. mars 2024. Til møtet i mars vil det bli utarbeidet et mandat for det videre arbeidet, samt nedsatt en arbeidsgruppe. Denne saken vil inneholde informasjon om prosessen for det videre arbeidet, inkludert involvering og medvirkning fra de ansatte som berøres av etableringen av Bærekrafthuset.

Det vil videre på juni møte legges frem en sak om opprettelse av et Bærekrafthus. Saken vil være basert den omtalte arbeidsgruppens arbeid og vil inneholde forslag til hvilke miljøer som skal inngå i huset, samt styringsstruktur.

Vedlegg:

- Rapport fra Arbeidsgruppen for Bærekrafthuset
- Mandat for arbeidsgruppen for Bærekrafthuset – inkl. sammensetning av arbeidsgruppen

Bærekrafthuset – UiO Sustainability Hub

Rapport fra arbeidsgruppen for Bærekrafthuset

9. november 2023

Høyere utdanningsinstitusjoner har ansvar for å bidra til å løse utfordringene knyttet til klimautslipp, tap av biologisk mangfold og natur, ulikheter og bedring av liv og levekår lokalt og globalt. Dette ansvaret understrekes av nasjonale og internasjonale myndigheter, internasjonale klima- og miljøavtaler og FNs bærekraftsmål. Et slikt bidrag krever forskning og undervisning av høy kvalitet, omfattende tverrfaglighet og samarbeid med andre sektorer, samt bred formidling av kunnskap.

Universitetet i Oslo har en stor faglig bredde og et høyt internasjonalt nivå på forskningen innen klima, miljø og bærekraft. Vi er i en unik posisjon for å bygge et tverrfaglig kraftsenter for kunnskap om bærekraft og omstilling, og vi kan gjøre det uten å bygge nytt. Om få år blir 7000 kvadratmeter areal ledig sentralt på Blindern. Det tomme Farmasibyggget fra 1932 gir oss muligheten til å etablere en tverrfaglig arena dedikert til noen av de største utfordringene verden står overfor – gjennom utdanning, forskning og formidling. Inspirert av vellykkede internasjonale eksempler må UiO finne sin egen versjon av konseptet, som har fått navnet **Bærekrafthuset** eller **UiO Sustainability Hub**.

Forslaget om å etablere Bærekrafthuset er forankret i UiOs *Strategi 2030, Helhetlig klima- og miljøstrategi* fra 2022, *Tiltaksplan for klima, miljø og bærekraft* og i utviklingsavtalen med Kunnskapsdepartementet (mål 3).

Bærekrafthuset skal være en katalysator som styrker samspillet mellom forskere og studenter på tvers av fag, og i samarbeid med andre aktører i samfunnet. Det skal bli en arena for å utvikle innovativ undervisning og løsningsorientert samfunnsdialog om sentrale bærekrafttemaer – som tap av naturmangfold, klimaendringer og energiomstilling, samt betydningen av kjønn, mangfold, helse og inkludering for en rettferdig omstilling.

Forskning og tverrfaglighet

For å realisere målsettingen med Bærekrafthuset er det nødvendig med både tverrfaglig og godt integrert undervisning, forskning og formidling. Studenter og forskere tidlig i karrieren skal få mulighet til å delta i prosjekter som både utforsker grensene mellom akademiske disipliner og er i samarbeid med andre sektorer i samfunnet. Det er samtidig verdt å understreke at svært mye relevant forskning og utdanning om bærekraft fortsatt vil og bør foregå rundt omkring på hele campus. Den viktigste forskjellen sammenlignet med dagens situasjon, er at Bærekrafthuset vil være et omdreiningspunkt og et fysisk samlingssted som

kan tilrettelegge for nye aktiviteter med fokus på bærekraft på tvers av institusjonen og med eksterne partnere.

For å realisere denne visjonen må Bærekrafthuset romme både noen permanente forskermiljøer og midlertidige samarbeid. Det må settes av tilstrekkelig med ressurser og arealer til midlertidig samlokalisering av ulike tverrfaglige prosjekter og initiativer. Samarbeid innenfor huset kan for eksempel foregå gjennom tematiske forskningsnoder (som vann, energi, jord, politikk, rettferdig omstilling, osv.).

En viktig del av den humanistiske og samfunnsvitenskapelige forskningen på bærekraft ved UiO har de siste 30 årene foregått ved det tverrfaglige *Senter for Utvikling og Miljø (SUM)*. All forskningen ved senteret (med 35-40 ansatte inklusiv phd/postdoc) er direkte relevant for profilen til Bærekrafthuset. Det er derfor viktig at denne forskningen blir en sentral del av Bærekrafthuset. Også *Senter for Tverrfaglig Kjønnforskning (STK)* driver internasjonalt orientert tverrfaglig forskning, med stor relevans for kjønn og bærekraft. Kjønnsdimensjonen er viktig både i FNs bærekraftsmål og i globale diskusjoner om inkludering, mangfold, maktforhold og rettferdig omstilling. Vi foreslår at STK (med ca 25 - 30 ansatte inklusiv phd/postdoc) blir en del av Bærekrafthuset.

Begge disse sentrene driver i hovedsak samfunnsvitenskapelig og humanistisk forskning, og det vil være avgjørende å sikre at også forskere og forskergrupper fra naturvitenskapene og medisin blir del av, eller nært tilknyttet, Bærekrafthuset.

UiOs tre tverrfaglige satsinger, *UiO:Demokrati*, *UiO:Livsvitenskap* og *UiO:Energi og miljø* vil også være sentrale i Bærekrafthuset. Disse representerer langsiktige satsinger, selv om de har midlertidig finansiering. Felles for dem er at de finansierer ulike tverrfaglige forskningsprosjekter som er relevante for bærekraft i bred forstand. *UiO:Energi og miljø* fokuserer på miljømessig bærekraft og energiomstilling. *UiO:Demokrati* støtter blant annet forskning om rettferdig bærekraftig omstilling, og *UiO:Livsvitenskap* fremmer forskning innen bærekraftig helse og biologisk mangfold. En samlokalisering av disse tre satsingene med de to sentrene SUM og STK vil medføre at betydelige ressurser og miljøer samles under samme tak. Dette vil være et svært godt utgangspunkt for å gjøre Bærekrafthuset til et omdreiningspunkt for tverrfaglig forskning, utdanning og innovasjon relatert til bærekraft.

Også andre enheter som jobber med relevante problemstillinger skal gis plass av ulik varighet i Bærekrafthuset. Det kan for eksempel være deler av midlertidige sentre for fremragende forskning eller utdanning. Det kan også være mindre, tverrfaglige grupperinger som fortsatt har base på instituttene, men har behov for å sitte samlet som forskermiljø i perioder. Senter for biogeokjemi i antropocen (CBA), Oslo School of Environmental Humanities (OSEH) og Enhet for bærekraftig helse (SUSTAINIT) er eksempler på initiativer som er relevante. De bør tilbys kontorer og møteplass i Bærekrafthuset, eller på andre måter flytte noe aktivitet inn for

å styrke målet om å øke det tverrfaglige samarbeidet på tvers av medisin/naturvitenskapene (MedNat) og humaniora/samfunnsvitenskapene (HumSam).

En rekke tverrfaglige aktiviteter og prosjekter trenger muligheten for kortsiktig samlokalisering i Bærekrafthuset. Her kan man se for seg en fleksibel variant av *Centre for Advanced Studies*-systemet (CAS), som gir mulighet for samlokalisering av forskningsprosjekter eller andre tverrfaglige grupper på kort sikt – for eksempel til søknadsskriving, oppbygging av nye prosjekter, sampublisering, eller til utvikling av nye studietilbud innen bærekraft.

Integrerte forsknings- og undervisningsaktiviteter kan etableres, for eksempel gjennom tverrfaglige forskerskoler og enkeltemner om bærekraft rettet mot ph.d.-kandidater. Likeledes kan Bærekrafthuset legge til rette for at studenter i større grad trekkes inn i forskningsprosjekter om bærekraft.

Undervisning og studentaktiviteter

Bærekrafthuset skal være et pedagogisk verksted for å utvikle undervisnings- og vurderingsmetoder som gir økt studentmedvirkning, og for studentaktiviteter. Nye former for undervisning samt etter- og videreutdanning skal utvikles i samarbeid med andre samfunnsaktører, som næringsliv og offentlig sektor. Det er mange muligheter, og her nevnes noen eksempler:

Internasjonale master- og bachelorstudier

SUM og STK har lang erfaring med tverrfaglig undervisning, og de tilbyr populære tverrfaglige masterprogrammer og enkeltemner som handler om bærekraft. Bærekrafthuset kan utvide og utvikle slike tilbud slik at de i større grad også involverer MedNat-fagene. De kan bli del av internasjonalt studiesamarbeid, som Circle U, og omfatte nye studier på bachelornivå.

Bærekrafttillegg for BA- og MA-studenter

Det nystartede Bærekraftsertifikatet for BA-studenter, og MA Honours-tilleggene i «Environmental Humanities and Sciences» og «Bærekraft i helseutdanning» er tverrfakultære og eksperimentelle i undervisningsform. Disse emnene kan undervises i Bærekrafthuset, som vil ha gode møteplasser og arenaer, blant annet for utadrettede presentasjoner av studentprosjekter og for samarbeid.

Circle U

Universitetsalliansen Circle U har klima, demokrati og global helse som tematiske satsingsområder, og skal i løpet av de neste fire årene utvikle 35 moduler på bachelornivå innen bærekraft. Miljøene i Bærekrafthuset skal bidra med bærekraftemner i Circle U, og

huset kan være et fysisk samlingssted for noen av Circle U-aktivitetene relatert til bærekraft og tverrfaglighet.

Senter for fremragende utdanning (SFU)

UiO har i dag ett Senter for fremragende utdanning som er spesifikt rettet mot bærekraft, Senter for bærekraft i helseutdanning (SHE), og et nystartet Senter for tverrfaglig utdanning (INTED). Selv om INTED ikke bare arbeider med bærekraft, er mange av planene og aktivitetene meget relevante for Bærekrafthuset. Begge disse sentrene vil være viktige for å utvikle undervisningstilbud om bærekraft.

Etter- og videreutdanning

Næringsliv og offentlig sektor i Norge etterlyser et bedre tilbud knyttet til etter- og videreutdanning om klima, miljø, bærekraft og omstilling. Bærekrafthuset skal benytte seg av UiOs nettverk i privat og offentlig sektor for å bygge opp slike tilbud. I Bærekrafthuset vil ansatte i privat og offentlig sektor få mulighet til å møte aktive forskningsmiljøer og -grupper som jobber med bærekraft innen forskjellige disipliner. De vil kunne delta i relevant, forskningsbasert undervisning, og det kan vurderes å gi også eksterne aktører kontorplass i kortere perioder for å fremme samarbeid.

Studentdrevet Grønt kontor

Grønt kontor er i dag etablert i Frederikke-bygget. Med 8 studenter i 20 prosent stillinger er Grønt kontor et knutepunkt for det studentdrevne arbeidet med å initiere og gjennomføre nye aktiviteter knyttet til UiOs grønne omstilling. Det er også blitt en sosial møteplass, ikke minst for internasjonale studenter, og det er mange frivillige studenter som er tilknyttet kontoret. Grønt kontor vil være en viktig del av Bærekrafthuset.

Andre sosiale arenaer

Det skal etableres gode sosiale møteplasser som er attraktive for studenter, ansatte og samarbeidspartnere: Mingleområder, cafér og spisesteder, lokaler som egner seg for presentasjoner av prosjekter og gruppearbeid, med mer.

Formidling og eksternt samarbeid

Bærekrafthuset skal understøtte UiOs samarbeid med offentlig sektor, privat næringsliv og samfunnet for øvrig – og drive utstrakt formidling av forskning. Huset vil fungere som et viktig kontaktpunkt og dør inn for eksterne samarbeidspartnere både fysisk og på nett.

Vi ser for oss at, blant andre, disse aktørene vil være viktige for å videreutvikle samarbeid om forskning, innovasjon og etter- og videreutdanning.

Kunnskapsbyen i Oslo (Oslo Science City)

UiO er en sentral partner i Kunnskapsbyen i Oslo/Oslo Science City. Innovasjonsdistriktet har som mål å øke samarbeidet mellom kunnskapsinstitusjoner rundt Blindern og aktører i privat og offentlig sektor innen temaene demokrati, klima, datavitenskap, energi og miljø. Det kan være gode muligheter for avtaler om hospitering, større samarbeidsprosjekter og initiativer for innovasjon med andre medlemmer i organisasjonen.

Oslo kommune og skolen

UiO arbeider sammen med Utdanningsetaten i Oslo Kommune om utvidet faglig samarbeid, blant annet knyttet til etter- og videreutdanning og kompetanseheving om bærekraft i skolen. UiO er også partner i Oslo kommunes nettverk *Næring for klima*. Det er gode muligheter for å utvide samarbeidet om både prosjektutvikling og etter- og videreutdanning med andre medlemmer i nettverket.

Andre aktører

Andre eksempler på viktige eksterne partnere omfatter Partnerforum, Skift: Næringslivets klimaledere, Topplederforum for Bærekraft og SDG-Norge komiteen i UH-sektoren. I tillegg har flere forskere og forskergrupper over tid bygget et nært samarbeid både med offentlig, privat og sivilsamfunnet. Disse kan være viktige samarbeidspartnere i Bærekrafthuset, for eksempel ved utvikling av etter- og videreutdanning, studentinitierte- eller andre prosjekter.

Struktur og organisering

UiOs bærekraftsatsing skal gi et faglig solid kunnskapsbidrag om bærekraftig og rettferdig omstilling. Det krever sterk forskning, muligheter for tverrfaglig samarbeid, og en fleksibel organisasjon. Arbeidsgruppen foreslår følgende organisering:

Bærekrafthuset opprettes som en egen enhet. Fem av de 17 enhetene som i dag er organisert direkte under universitetsstyret legges til den nye enheten.

Det foreslås at SUM, STK og de tre tverrfaglige satsingene UiO:Energi og miljø, UiO:Livsvitenskap og UiO:Demokrati inngår som del av enheten Bærekrafthuset, og dermed tidlig får en aktiv rolle i utformingen av enheten.

SUM og STK kan eventuelt videreføres som sentre organisert under Bærekrafthuset, men med tanke på behovet for nyskaping innen UiOs tverrfaglige bærekraftarbeid anbefaler arbeidsgruppen at nye organisasjonsformer vurderes. Bærekrafthuset skal være mer enn summen av de enkelte delene. Det er derfor avgjørende at det legges til rette for nye former for forsknings- og undervisningssamarbeid i Bærekrafthuset, samt at administrative ressurser samles og samkjøres. Det vil være store gevinster ved å samle de eksisterende faglige og administrative ressursene, samtidig som fagmiljøene ved SUM og STK ivaretas med deres

egenart. Med én felles ledelse av Bærekrafthuset vil det kunne legges godt til rette for representasjon i dekangruppen, forskningskomiteen og undervisningskomiteen.

Det må arbeides aktivt for å unngå en uforholdsmessig stor faglig tyngde fra samfunnsvitenskapene og humaniora i Bærekrafthuset. Dette kan skje på flere måter. Bærekrafthuset vil ikke inneholde laboratorier, men vil bli oppusset som «tørr-bygg». Samtidig ligger huset i nærområdet til flere av MatNat-fagene på Nedre Blindern, og det kan bygges felles møteplasser på tvers av disse. Bærekrafthuset vil ha muligheter for midlertidig samlokalisering av relevante prosjekter, for eksempel fra MedNat. Det skal etableres noen kontorer og møteplasser for eksempelvis SUSTAINIT ved MedFak, CBA ved MatNat og andre relevante grupper. Det er også mulig at ph.d.-kandidater og postdoktorer som jobber med bærekraft, for eksempel på MatNat, forblir på det fag/disiplin de forsker innenfor, samtidig som de tilbys å arbeide helt eller delvis i Bærekrafthuset.

Internt må Bærekrafthuset organiseres slik at det omfatter:

- Felles ledelse og administrasjon som kan utnytte synergiene ved de eksisterende forsknings- og undervisningsmiljøene som bringes sammen.
- Administrative funksjoner som støtter opp om studietilbudene som undervises i Bærekrafthuset. Det gjelder både de som initieres og organiseres av institutter/fakulteter, og nye tilbud som etter- og videreutdanning.
- Støtte for forskere og forskergrupper, både de som flytter inn permanent, og de som får midlertidige lokaler til tverrfaglig samarbeid.
- Ressurser til kommunikasjon og formidlingstiltak.

Premisset for dette forslaget til organisering er at eksisterende miljøer går inn med de samme ressursene som de har i dag, og at stillinger ikke skal reduseres.

Anbefaling og tidslinje

Bærekrafthusets plassering på universitetets organisasjonskart bør besluttes i god tid før Farmasibyggget blir ledig i 2026/27. Slik kan vi sikre medvirkning av berørte ansatte og de miljøene som skal inngå, og sørge for at de blir aktive deltakere i utformingen av struktur og innhold.

Arbeidsgruppen anbefaler at:

- Farmasibyggget (se vedlegg 1) øremerkes til Bærekrafthuset. Bygget pusses opp og driftes så det i seg selv blir et eksempel på bærekraftig bruk.
- Tidlig i prosessen, og i god tid før utflyttingen av Farmasøytisk institutt, sikres de aktuelle ansatte og miljøene medvirkning og deltakelse i planleggingen.

- Universitetsstyret oppretter Bærekrafthuset som en ny enhet og lar ansatte ved SUM, STK og de tre tverrfaglige satsingene inngå som del av den nye enheten.
- Enheten Bærekrafthuset opprettes i 2025 med egen ledelse og administrasjon. Innflytting i bygget skjer så snart det er mulig.
- Det utarbeides en prosessplan som inneholder en detaljert tidslinje, samt en plan for å involvere de ansatte og fagforeningene.

Arbeidsgruppens medlemmer:

Mette Halskov Hansen, viserektor for klima, miljø og tverrfaglighet (leder av gruppen)

Sidsel Roalkvam, direktør for Senter for utvikling og miljø (SUM)

Inger Skjelsbæk, direktør for Senter for tverrfaglig kjønnsforskning (STK)

Dag O. Hessen, professor og leder for Senter for biokjemi i antropocen

Vebjørn Bakken, direktør for UiO:Energi og miljø

Belinda Skjøstad, Forskerforbundet

Eivind Engebretsen, professor og leder av SUSTAINIT, Med-fak.

Tore Nilssen, prodekan for forskning, SV

Mathilde Skoie, prodekan for forskning, HF

Robert Granlund, studentrepresentant

Solveig Martha Tynkkynen, studentrepresentant

Bente Hennie Strand, seniorrådgiver (sekretær for gruppen)

Vedlegg 1: Farmasibyget

I 2026-27 står det nye Livsvitenskapsbygget ved UiO ferdig, og flere av realfagsmiljøene våre flytter dit, deriblant Farmasøytisk institutt, som i dag holder til i [Farmasibygnings](#) på Nedre Blindern. Farmasibygningsen utgjør 7200 kvm fordelt på kjeller og fire etasjer. Farmasøytisk institutt disponerer i dag bygningen med kontorplasser til ca 60 ansatte og undervisnings- og studiearealer for ca. 350 studenter.

Denne delen av Blindern Campus ble bygget på 1930-tallet og videreutviklet ved tilbygg og nybygg i perioden 1950-1970. Farmasibygningsen ble tatt i bruk i 1932 og er tegnet av Finn Bryn og Johan Fredrik Ellefsen. Arkitektoniske, material- og bygningsmessige kvaliteter er anerkjente, og i varierende grad omfattet av vern og fredning. Brorparten av arealene er til dels teknisk utdaterte, og noen arealer er i dag brukt til laboratorier. Ved oppussing til Bærekrafthuset vil disse bli omgjort til annen aktivitet. Det vil ikke være laboratorier i Bærekrafthuset.

Bygningen er utformet tilnærmet kvadratisk med sidefløyer rundt et sentralt innelukket gårdsrom. Dette gir mye fasade per kvadratmeter og god tilgang på dagslys. Inngangspartiet ligger på sørsiden med en hovedinngang til foaje med hovedtrapp over 1.-3. etasje.

Inngangspartiet og det åpne trapperommet med vinduer mot indre bakgård er vernet og definerende for bygningen. Korridorene fra trapperommet løper innvendig langs indre fasade med bærende teglsteinsvegger.

Ved en fornyelse av Farmasibygningen er det viktig å ta vare på og videreutvikle iboende kvaliteter, byggets arkitektoniske uttrykk, og tilpasning i landskapet. Nødvendig utskiftning og byggetiltak må gi effektiv og stabil drift av lokalene med gode og funksjonelle løsninger, slik at et godt arbeids- og studiemiljø sikres. Bærekrafthuset må pusses opp i tråd med prosjektets grunnidé – på en så bærekraftig måte som mulig – og det må legges til rette for gjenbruk. Samtidig må det investeres for å sikre energieffektiv og klimavennlig rehabilitering. Oppdateringen av bygget vil gi en arealeffektivisering på minst 20 prosent.

Mandat for arbeidsgruppe for etablering av Bærekrafthuset ved UiO – revidert 9. februar 2023

Innledning

UiOs *Strategi 2030 "Kunnskap - ansvar - engasjement: For en bærekraftig verden"* og «*Helhetlig strategi for klima og miljø*» fordrer økt innsats fra UiO slik at vårt samfunnsoppdrag bidrar til en mer bærekraftig verden. Forskning, utdanning, samfunnskontakt og innovasjon relatert til klima, miljø og bærekraft skal styrkes og i høyere grad bidra til nye løsninger og økt forståelse for hva som må til for å skape et mer bærekraftig samfunn. Universitetsstyret vedtok i februar 2022 klima- og miljøstrategien. Utarbeidelse av et satsingsforslag knyttet til temaet bærekraft på Nedre Blindern er et nedfelt delmål.

Som del av Nedre Blindern-satsingen og oppfølging av tiltaksplanen, skal det nedsettes en arbeidsgruppe for å utrede etableringen av *Bærekrafthuset*, med det engelskspråklige navnet *UiO Sustainability Hub*. Dette er tenkt som en katalysator for styrket tverrfaglig forskning, utdanning og samfunnskontakt om bærekraft ved UiO. Bærekrafthuset skal være et faglig tyngdepunkt, men den viktigste funksjonen vil være å skape vekselvirkninger og stimulere til aktivitet med og på tvers av fag- og forskningsmiljøer ved UiO. Bærekrafthuset må peke utover seg selv og bidra til rettferdig bærekraftig omstilling.

I løpet av 2023 vil de faglige interessene og mulighetene bli identifisert og utredet. Utgangspunktet i forslaget er at initiativet skal huse både permanente og midlertidige miljøer som har særlig potensial for å initiere og videreutvikle kunnskapssamarbeid om bærekraft ved UiO og med eksterne aktører.

Det nedsettes en arbeidsgruppe for utvikling av Bærekrafthuset.

Mandat

Bærekrafthuset skal være en katalysator for styrket tverrfaglig forskning, utdanning og samfunnskontakt om bærekraft ved UiO.

1. Mål:

Arbeidsgruppen bes utarbeide en anbefaling for konkret innhold i utvikling av Bærekrafthuset samt ta initiativ til faglige aktiviteter i innledende faser. Premissene for utviklingen er at det legges til rette for oppbygging av gode faglige samarbeidsmuligheter, og at det etableres en foreløpig mindre fysisk lokalitet som kan huse tverrfakultære forskningsprosjekter med behov for samlokalisering i korte perioder. Det skal vurderes om og hvordan Bærekrafthuset kan etableres fysisk i Farmasibygningen når denne fristilles ved ferdigstilling av Livsvitenskapsbygget.

Grunnlagsdokumenter for arbeidet er UiOs *Strategi 2030 "Kunnskap - ansvar - engasjement: For en bærekraftig verden"* og «*Helhetlig strategi for klima og miljø*» samt utkastet «Bærekrafthuset – katalysatoren i UiOs bærekraftsatsing» (vedlegg).

Arbeidsgruppen for Bærekrafthuset skal:

- Foreslå hvordan Bærekrafthuset kan utvikles i forskjellige faser.
- Foreslå og initiere konkrete aktiviteter og miljøer som kan bygge Bærekrafthuset i fra den første virtuelle (og digitalt visuelle) fasen (fra 2023).
- Legge til rette for midlertidige, kortere prosjektsamarbeid for å stimulere til radikal tverrfaglig forskning, og andre aktiviteter i Bærekrafthuset.
- Utarbeide forslag til organisering av og innhold i Bærekrafthuset frem mot fysisk etablering (fra 2026/27).

2. Arbeidsgruppens sammensetning:

Mette Halskov Hansen	(rektoratet, leder)
Mathilde Skoie	(HF)
Sidsel Roalkvam	(SUM)
Inger Skjelsbæk	(STK)
Vebjørn Bakken	(UiO:Energi og miljø)
Tore Nilssen	(SV)
Dag O. Hessen	(MN)
Eivind Engebretsen	(MED)
Robert Granlund	(Studentparlamentet)
Belinda Eikås Skjøstad	(Forskerforbundet, fellesrepresentant TMO)
Gunnar Dick	(Universitetsdirektørens stab, sekretær)

3. Øvrige rammer for arbeidet og presentasjon av resultatet:

- Arbeidet organiseres slik gruppen finner det formålstjenlig.
- Arbeidsgruppen oppfordres til å trekke inn Kompetansepanelet for klima og miljø i sitt arbeid, og står forøvrig fritt til å innhente råd og innspill fra relevante miljø ved UiO.
- Arbeidsgruppen rapporterer jevnlig underveis i arbeidet.
- Arbeidsgruppen oppfordres til å involvere vernetjenesten ved planlegging av Bærekrafthusets organisering og fysiske lokaliteter.
- Endelig rapport legges fram for universitetsledelsen innen utgangen av 2023.

Vedlegg: «Bærekrafthuset – katalysatoren i UiOs bærekraftsatsing»

Bærekrafthuset – katalysatoren i UiOs bærekraftsatsing

Utkastet er utarbeidet av rektoratet

Klima- og naturkrisene verden står overfor krever ny kunnskap og nye former for kunnskapsutveksling og formidling. Utfordringene knyttet til klimakutt, klimatilpasning og arbeidet for å bremse tapet av naturmangfold må håndteres samtidig som vi skal minske ulikhet og forbedre liv og levekår. Til det kreves både fremragende forskning i enkeltdisipliner, omfattende tverrfaglighet og nye former for samarbeid mellom sektorer.

For å møte disse utfordringene håper rektoratet ved Universitetet i Oslo å kunne etablere **Bærekrafthuset / UiO Sustainability Hub** som en katalysator for forskning, undervisning og samfunnskontakt om klima, miljø og bærekraft i bredere forstand. Vi ønsker at Bærekrafthuset skal bidra til den omstillingen samfunnet må gjennom. Universitetet i Oslo har i norsk sammenheng en unik bredde i fagporteføljen. Vi har store og sterke naturvitenskapelige miljøer, som inkluderer internasjonalt ledende forskningsmiljøer innen klima og miljø, og fagmiljøer på høyt internasjonalt nivå innen humaniora, samfunnsvitenskap, medisin og juss. Universitetet i Oslo har også utviklet en rekke miljøer for fremragende forskning og undervisning, og kan dokumentere langsiktig satsing på tverrfaglighet. Dette er en avgjørende forutsetning for den nye satsingen.

Vi ser for oss at Bærekrafthuset vil kunne huse både permanente og midlertidige enheter som har særlig potensial for å initiere og styrke kunnskapssamarbeidet både internt på UiO og med private og offentlige aktører utenfor. I Bærekrafthuset vil det bli tilrettelagt for tverrfaglige møteplasser som skal resultere i nytt forsknings- og undervisningssamarbeid mellom internasjonalt sterke miljøer ved og utenfor universitetet.

Kunnskap for en «bærekraftig omstilling»

Det overordnede målet for en bærekraftig omstilling er å sikre livsgrunnlaget for menneskeheten og andre arter, nå og for fremtiden. Det innebærer at vi verner om naturen som skaper grunnlaget for artenes overlevelse, og at vi styrker mulighetene for menneskelig samhandling som er nødvendig for bærekraftige samfunn. Det krever kunnskap både om planetens tålegrenser, og hvordan disse er knyttet til menneskers og andre arters grunnleggende livsbetingelser og sameksistens, og om kulturelle, samfunnsmessige og menneskelige forutsetninger for å skape bærekraftige samfunn. Dette betyr, for eksempel, at klimahensyn og hensyn til naturmangfold må vurderes i sammenheng, og sammen med helsemessige hensyn, og hensynet til å skape grunnlaget for felles innsats for en bærekraftig omstilling. Å legge til rette for en slik felles innsats krever igjen kunnskap om demokrati, kultur og styringsinstitusjoner.

For å gjøre slike vurderinger må vi bygge videre på eksisterende vitenskapelig kunnskap og tradisjoner for kritisk tenkning og teknologiutvikling. Arbeidet må forankres i sterke akademiske disipliner. I møte med en usikker og ustabil fremtid er det også nødvendig med en bred tverrfaglig og sektorovergripende tilnærming som kan sørge for at ny kunnskap blir utviklet i samspill med aktørene som skal være med på å gjennomføre omstillingen. Bærekrafthuset skal være Universitetet i Oslos fremste arena for å sikre dette.

Hvem og hva passer inn i Bærekraftshuset?

Bærekraftshuset skal være et sted for tverrfaglig forskning, innovativ undervisning og løsningsorientert samfunnskontakt om sentrale bærekrafttemaer som miljø og utvikling, kjønn og mangfold, inkludering, relasjonen mellom vitenskap, teknologi og kultur, og helsedimensjoner i klima- og naturkrisen. Følgende enheter og aktiviteter vil kunne inngå i Bærekraftshuset (listen er bare foreløpige ideer som er kommet opp i tidligere diskusjoner, den er på ingen måte fullstendig og det har ikke vært samtaler med alle disse miljøene):

- Sentrale eksisterende forsknings- og undervisningsenheter som Senter for Utvikling og Miljø (SUM), Senter for Tverrfaglig Kjønnsforskning (STK), Senter for Teknologi, Innovasjon og Kultur (TIK), School of Environmental Humanities (HF).
- UiOs tre midlertidige strategiske satsninger med sine tverrfaglige porteføljer innen forskning og, i økende grad, støtte til undervisning: UiO:Livsvitenskap, UiO:Demokrati, UiO:Energi og miljø.
- Det nye studentdrevne *Grønt kontor* med aktiviteter som reparasjonsverksted, innovasjonsinitiativer, og andre aktiviteter rettet mot å styrke universitetet som et laboratorium for bærekraft.
- Eksisterende og nye tverrfaglige bærekraftemner kan undervises i Bærekraftshuset, for eksempel Innovasjonsemnet CityStudio Oslo (30 sp) eller en ny Blindern-lokal variant av dette emnet, honours-tillegget Environmental Humanities and Sciences (20 sp), osv.
- Et nytt *Program for radikal tverrfaglig forskning* som vil stille kontorer og driftsmidler til rådighet så utvalgte forsknings- og innovasjonsprosjekter fysisk kan samles kortere eller lengre tid for å arbeide mot et konkret mål (for eksempel nyutvikling av forskningsprosjekt, felles publikasjon, nytt formidlingsrettet tiltak, løsning av konkret problem/utfordring i samarbeid med eksterne aktører, osv.).
- Circle U. prosjektet *Open School of Public Governance* som blant andre vil organisere internasjonale kurs for studenter, samt etter- og videreutdanning rettet mot offentlig sektor i Europa.
- Et nyskapende *Demokratiets Torg* kan vurderes som en åpen arena for formidlings- og dialogrettede aktiviteter i samarbeid mellom forskere, studenter, sivilsamfunn, offentlig sektor og andre samfunnsaktører, for eksempel knyttet til Oslo Science Citys gravitasjonsområde.
- Andre relevante eksellensmiljøer som er viktige for bærekraftsatsingen kan vurderes inn for kortere eller lengre perioder. For eksempel særlig relevante Sentre for fremragende utdanning eller Forskningsentre for miljøvennlig energi.

Faser i etableringen

Farmasibyggget er meget godt egnet til å bli det nye Bærekraftshuset om det skal etableres fysisk. Det har en god størrelse og ligger sentralt på Blindern. Bygget vil stå tomt etter at farmasi flytter inn i det nye Livsvitenskapsbygget i 2026. Deretter blir det nødvendig å pusse opp før nye miljøer kan flytte inn. Av faglige grunner er det imidlertid viktig at aktiviteter settes i gang så snart det foreligger et vedtak om etablering av Bærekraftshuset, enten det blir virtuelt, fysisk eller begge deler.

En arbeidsgruppe nedsatt i desember 2022 vil utarbeide forslag til hvordan Bærekrafthuset kan etableres som konsept og virtuell satsing, og hvordan det kan utvikles i forskjellige faser frem mot fysisk etablering. Dette innebærer at de miljøene som ønsker seg og er tenkt inn i satsingen, og vurderer hva som best kan gjøres for å videreutvikle ulikt bærekraftsamarbeid også før eventuell samlokalisering kan skje. Studentdrevet Grønt kontor er allerede i gang med å bli etablert i lokaler i Frederikke-bygningen, og det er sikret lokaler til Program for radikal tverrfaglig forskning i Urbygningen i sentrum.